

Zoo prôte wèij in Nuejne mi mekaâr

"Nuejnes is gin wirreldaâl
Ên dè zal 't ók nojt worre
Mén wirreldje is 't wûl
Umdè 'k 'r bèn geborre"

Gerard de Laat

Taal is een van de aspecten van cultureel erfgoed die vanzelfsprekend en bijna onmerkbaar mee gaan met hun tijd. Een dynamisch proces van taalverandering geeft telkens nieuwe impulsen aan het taalgebruik. Niet alle authentieke, van dorp tot dorp verschillende, eigenschappen van de Brabantse dialecten worden daarbij uitgewist. Maar veel oude eigenschappen van lokale dialecten gaan toch in dat proces verloren. Het is dan ook interessant en belangrijk om het traditionele dialect van een plaats, een van de belangrijkste elementen van culturele identiteit, vast te leggen. Want wat niet meer gezegd wordt, zal weldra worden vergeten. Als het dan wordt opgeschreven, zoals nu in dit Nuejnes buukske, is het elk geval vastgelegd en kunnen we het toch doorgeven aan de generaties na ons.

Prof. dr. Jos Swanenberg, Universiteit van Tilburg / Erfgoed Brabant

Buukske mi woorde,
uitsprâke én ânder Nuejnes spul

Zoo prôte wèij in **Nuejne** mi mekaâr

Aanvulling
januari 2022

Samenstelling: Gerard de Laat
Uitgave: Heemkundekring De Driehornick

223: **zêl**, zeil
zèlde, zelden

224: **zitkónt**, iemand die veel zit, lui is
zitvlis, zitvlees
Zitvlis hébbe. Lui zijn.

225: **zjém**, jam
zôfte, zachte, te zachtvaardig persoon

228: **zweijge**, zwijgen; **zweejg**, gezweejge, zweeg, gezwegen
zweetjatte, zweetvoeten

229: **zwôrgeschaâpe**, zwaargeschapen, een groot
geslachtsdeel hebben

Zoo prôte wèij in Nuejne mi mekaâr

Aanvulling van woorden alsook verbeteringen

Bladzijde

14: **aâp**, aap; ook **ôp**

âchterènd, achtereind, kont

Achterènd van 'n vèèrke. *De kont van een varken.*

Zu stóm zén ás 't âchtrènd van 'n vèèrke. *Gruwelijk dom zijn.*

16: **afkanne**, dragen, verdragen, aankunnen

Zèùrig afkanne. *Zorgen kunnen dragen.*

Lâste afkanne. *Lasten aankunnen.*

17: **afschoepe**, afsteken, afnemen

Afsteken van plaggen onkruid bij het omspitten met een voor.

Iets uit iemands handen grissen.

afrèèje, afrijden, rijexamen doen

aftèèje, afnokken, aftaaien, weggaan

"Ik tèèj 't af". *"Ik ga er vandoor".*

18: **allócht**, allicht, vanzelfsprekend

19: **âwbètte**, kletsen; ook: **èèwbètte**

20: **âwlèùj**, ouders; ook **èèwlèùj**

âwoêr, kletskous, ouwehoer; ook **èèwoêr**

Deze aanvulling is vooral ontstaan uit bijdragen die ik kreeg toegestuurd voor het spreukebuukske en uit gesprekken met Nuenenaren.

Zo komen woorden als heetgebôkerd, vèèl hébbe en tietebolle in deze aanvulling. En nog een dikke honderd meer. Ook zijn er enkele fouten verbeterd.

Ik blijf het fijn vinden nieuwe woorden te krijgen. Ook verbeteringen zijn welkom.

Stuur ze naar g.delaat@onsnet.nu

Nuenen, januari 2022
Gerard de Laat

22: **beejzig**, *doende, bezig*; ook **bizzig**
Hèij is âltè beejzig. Hij is altijd bezig.
beejzigge, *bezigen, gebruiken*

23: **beijn**, *been, benen*; ook **been**

25: **béssemgèld**, *bezemgeld*
Geld dat bij het schoonmaken/vegen gevonden wordt.
bestòn, *bestaan*; zie voor het verbuigen **stòn**

28: **bieoscoopzakke**, *bioscoopzakken*
Dit zijn broekzakken met een gat erin. Met een hand in die zak kun je makkelijker (laten) friemelen.
blakke in te blakke gòn, *erop uit gaan*

31: **ból**, *bolrond, convex*
't Zêl sto ból. Het zeil staat bol.
bómvól, *bomvol*

33: **brèèje**, *breien*

34: **broelie**, *rommel, onmin, bonje*
brôj, *dikke slome vrouw, vrouw met dikke kont*

37: **cèrmeniej**, *ceremonie*
curbied, *carbide*

39: **dèrs**, *daar*
Hèrs én dèrs. Hier en daar.

202: **vèt**, *vet*;
vètje, *dikkerd*
Scheldwoord

204: **vlèkske**, *vlekje*
voejere, *voeren, op stang jagen*
Och, voejert die jónge toch nie zó. Och, jaag die jongen toch niet zo op stang.

212: **wèèjboomehèwt**, *slecht (timmer)hout*

212: **wâw**, *wow, wauw*

215: **weijnter**, *winter*
wèmpjes, *warmpjes*
'r Wèmpjes bèijzitte. Vermogend zijn.

217: **wôge**, *wagen, lef hebben, durven*

219: **wów**, *wilde*
't Wów mèr nie lukke. Het wilde maar niet lukken.
wowwele, *wauwelen, leuteren*

221: **zeejge**, *zegen*
zeejker, *zeker*; ook **zeeker**

222: **zèijkvént**, *man die al te deftig doet*
zèijkerd, *lafaard*

188: **toewte**, *toeten, toeteren*
Van toewte noch blôze weete. *Van toeten noch blazen weten.*
M'n orre toewte. *Mijn oren toeten.*

190: **tusse**, *in 'r van tusse zén/gòn, weggaan, vertrekken*
Ik bén 'r van tusse. *Ik ga weg.*

193: **bij um**: *woordsoorten i.p.v. woortsoorten*
umbanke, *omspitten*

194: **umhinne**, *omheen*
umstòn, *aanpakken*
Van umstòn weete. *Van aanpakken weten.*

197: **vèèl**, *gemeen, ziekelijk, smerig*
Streejk vèèl hébbe. Smerige streken uithalen.
vèèrke, *varken; ook vèèreke*
Ook: Gelukstreffer bij biljarten.
vèèrkeslòmp, *heel erg lomp*

198: **verdriejt**, *verdriet*

199: **verhopzakke**, *klussen, niet van doen hebben*
Hèij hi hier niks te verhopzakke. *Hij heeft hier niets van doen, hij hoort hier niet.*

40: **dikkoppe**, *ruzie maken*
Zit 'r nie te dikkoppe, gèllie.
Jullie daar, maak geen ruzie.

41: **dôchter**, *dochter*

42: **dòjje**, *dooien; gedòjd, gedood*
dójje, *dode; dooj, doden*

47: **durvertélle**, *doorvertellen*

50: **èèw**, *oud, ouderen*
èèwerdóm, *ouderdom*

51: **èlke**, *elke*

53: **ènkeijke**, *aankijken; zie ook keijke*
't Ènkeijke nie wèrd zén. Het aankijken niet waard zijn.
De waarde is zeer miniem.
ènpappe, *aanpappen, iemand naar de mond praten*

57: **èrrig**, *erg, ernstig, zeer, verstand*
Èrrig èèrm. *Zeer arm*
Dè deej ik zónder èrrig. *Dat deed ik zonder mijn verstand te gebruiken. Soms gevolgd door: "Die hé'n ze gèèr in Vught".*
"Die hebben ze graag in Vught, in het gekkenhuis daar".

60: **fietsestalling**, *fietsenstalling, gebit met veel openingen*
Gezegd van een melkgebit dat aan het wisselen is.

146: **pashùkske**, *pashokje*

150: **pitsert**, *trage, slechte eter*
plèkbèùl, *plakker, iemand die niet van weggaan weet*

153: **prakkedénke** *moet zijn prakkedénke*

156: **rèèchthèèwe**, *recht houden*
"Hèw't rèècht!" "Houd je staande". Weet wat te doen.

157: **rèèst**, *rest; résje, restje*

164: **schèèwe**, *iemand die naar vrouwen loert*
Ook: schèwwwe

167: **schóft**, *schoft, bult*

168: **schònnighèijd**, *schoonheid*
schorsteijn, *schoorsteen; ook: schorsteen*
schreijve, *schrijven; schreef, geschrivve, schreef, geschreven;*
schroewf, *schroef; schruufke, schroefje*

169: **schònnighèijd**, *schoonheid*
Èn de diej is nie veul schònnighèijd èn.
Zij is een lelijke vrouw.
schuifke, *schuifje*
't Schuifke krijge. Het schuifje krijgen.
Je kreeg het schuifke als de biechtvader wegens gebrek aan berouw de biecht afbrak door het luikje dicht te schuiven

78: **héngstelêr**, *sterk, grof of taai leer*
Dè's gemakt van héngstelêr. *Dat is gemaakt van heel sterk leer.*
Zu tèèj ás héngstelêr. *Erg taai spul.*
Ook gezegd van personen die halsstarrig zijn.

79: **hèèwt**, *hout; ook hèwt*
hierum, *hierom*

82: **hónd**, *hond; heundje, hondje; heûnd, honden*
hònetreej, *hanentred, klein stapje*

84: **huijskónte**, *thuisblijvers, huismussen*

93: **kèèjmuujg**, *heel moe*

95: **kérmes**, *kermis ook: kérremes*
kérmesbéd, *provisorisch bed op de grond*

99: **kloot in ne goeje kloot**, *goede, sullige kerel*

100: **klótzak**, *rotzak*

103: **kojje**, *slechte zaak, ding*
Ne kojje kwâst. *Een slechte kwast.*
kojje, *slechterik; ook kojjerik*

104: **kóntelèkke**, *slijmen*
kóntelèkker, *slijmbal*
kort hèèwe, *kort houden, beperkingen opleggen*
lemes kort hèèwe. Iemand weinig ruimte geven.

- 64: **gebèd**, *gebed*
Gebèd zónder ènd. *Gebed zonder eind.*
Er komt maar geen einde aan de activiteit.
gedèèje, *voordeel brengen, goed groeien; gedèèjd.*
- 65: **geduurig**, *voortdurend, gedurig*
gèk, *gek, dwaas*
gèkhèjd, *gekheid, grap*
Alle gèkhèjd óp 'n stùkske. *Alle gekheid op een stokje.*
Nu even serieus.
gèkkighèjd, *gekkigheid, dwaze manier van doen*
Hèij wit van gèkkighèjd nie wat'ie duu.
Hij gedraagt zich ongewoon gek.
- 68: **gewowwel**, *onzinnig geklets*
- 72: **gôpe**, *gapen; ook gaâpe*
- 73: **groothèewe**, *groothouden, zich flink gedragen*
Oewèijge groothèewe. *Doen alsof je ongemak niet voelt.*
grótnèk, *verwaand iemand*
- 75: **hândumdrèèj**, *handomdraai*
In 'n hândumdrèèj gedòn. *Snel en gemakkelijk gedaan.*
hândvôg, *handvaardigheid*
- 77: **hèbbe én hèewe**, *het hele bezit, familie zorgen*
Hil z'n hèbbe én hèewe óp strôt gojje.
Alle familie zorgen openlijk vertellen.
heetgebôkerd, *snel boos, heetgebakerd*

4

- 110: **lâche**, *lachen*
lângs, *in van't lîngs, in de lengte*
- 112: **lèèjke óp**, *lijken op*
Hèij lèèjkt spreekend óp hullie vâdder. *Hij lijkt sprekend op zijn vader.*
- 114: **liejf**, *lief; liejver, liefst, liever, liefst*
"Dè hé'k liever". *"Dat heb ik liever".*
Beantwoord met: "Liejver kuukskes worre in Den Bósch gebakke." "Lieverkoekjes worden in Den Bosch gebakken". Liever telt hier niet.
- 118: **lùllek doewn**, *tekeergaan*
- 120: **mâle**, *malen; ook: môle*
- 123: **mekôr**, *mekaar; ook mekaâr*
- 124: **meschien**, *misschien*
Dè doe'k nog nie meschien. *Dat doe ik zeker niet.*
- 127: **moeder de vrow**, *echtgenote*
moeskoppe, *ruzie maken*
- 128: **mòjprôter**, *vleier, mooi prater*
mònd, *maand*
De mònd hèbbe. *Ongesteld zijn.*
mónd, *mond; meundje, mondje*

6

schùrft, *schurft*
seijzebol, *met je knokkels over iemands hoofd wrijven*
"Ik zal oe is seijzebolle geeve." *Plagend tegen kinderen gezegd om ze te straffen.*

- 170: **sjoow**, *show, gedoe om niks*
Wá'n sjoow, wá'n sjoow! *Wat een hoop gedoe om niks.*
sjowwe, *sjouwen*
slibbere, *over ijs glijden*
- 171: **slèchs**, *slechts, niet meer dan, alleen*
- 172: **slôpe**, *slapen; ook slopt, slaapt*
"Slopte gèij al?" *"Slaap jij al?"*
- 173: **smoelsmid**, *tandarts*
- 176: **spâjer**, *spitter*
- 178: **steijn**, *steen, stenen; ook steen*
- 181: *naast* **streeke** *ook streejk*
- 185: **teglèijk**, *tegelijk*
terzêje, *terzijde*
- 186: **tietebolle**, *(grote) borsten*
- 131: **nattes**, *nat zijn*
Ik héb nattes. *Ik heb natte voeten.*
nattighèjd, *nattigheid*
Hèij vuult nattighèjd. *Hij heeft in de gaten dat hij mis zit.*
- 136: **nôgel**, *nagel, spijker; ook nâgel*
- 139: **oewèijge**, *jezelf*
Bléf bèij oewèijge. *Blijf jezelf.*
- 140: **òlliekónt**, *vervelend mens*
- 141: *(derde regel)* **Én moet zijn** *Èn*
ónderkomme, *huisvesting*
ónderkomme, *vervallen, verzwakt*
óngeduurig, *vervelend onrustig*
ónglèijk, *ongelijk*
D'n dieje hi ónglèijk. *Die heeft ongelijk.*
Figuurlijk: Hij heeft een bult.
ónmikkend, *lui*
ónmuggelijk, *onmogelijk*
óp peere, *afslaan*
"Hédder flink ópgepeerd?" *"Heb je hem van langs gegeven?"*
- 145: **owwetèèje**, *oud, vitaal mens*

7